

BRUKS- ANVISNINGEN

NR 32 – SEPTEMBER 2017

Medlemsblad från Åkers Hembygdsförening

www.akershembygd.se

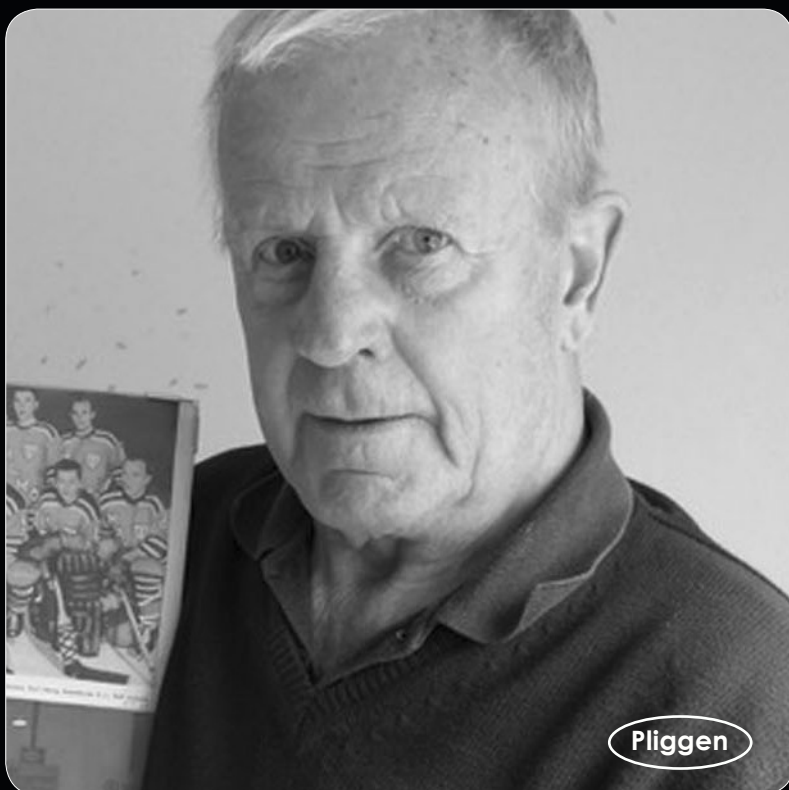
Kungen

Inger

Harry

Pliggen

Masken

Åkersbor berättar för Hasse Z

Sid 5-9

Hänt i Åker
 Fler bilder finns på www.akershembygd.se

Årets **midssommarfirande** i Engelska parken var som vanligt populärt och besöktes av hundratals människor som dansade, gick tipspromenad och käkade varmkorv.

FOTO: ROGER GRANATH

Den **6 juni** firade föreningen Mu-seets dag i hem-bygds museets lokaler. Även det evenemanget blev välbesökt. På bilden en av deltagarna med en färsk lotterivinst som ska testas, en gammal krigshjälm.

FOTO: PEHR BENGTSOON

MUSEETS DAG
 AKERS HEMBYGDSMUSEUM
 TISDAG 6 JUNI 2017
 ÖPPET KLOCKAN 10-16

Filmvisningar

- Krutbruksfilm 1: Tillverkning av NC-krut vid Krutbruket. Visas klockan 10.20 & 13.00
- Krutbruksfilm 2: Tillverkning av NGL-krut vid Krutbruket 1992. Visas klockan 11.30 & 15.00
- Styckebruksfilm 1: Valstilt. Verkning vid Styckebruket 1963. Visas klockan 10.20 & 13.00
- Styckebruksfilm 2: Rörtill. Verkning vid Styckebruket 1976. Visas klockan 11.30 & 15.00

Utställningar

På museet kan du se följande utställningar just nu:

- Brukens produktion och utveckling.
- Soldattorpen i Åkers socken.
- Skogens och kolmningens redskap.
- Åldre bruksföremål.
- Gjuteri.
- Fotoutställningar och mycket annat.

Sprängshow

Carl Oscarsson från Sprängfabriken AB föreläsar krut och hur man spränger med det. Visas klockan 12.15 & 14.15

Fika

Åkers hembygdsförening bjuder på fika i samband med Museets dag. Öppet klockan 10-16

För mer info besök oss på www.akershembygd.se

Bruksanvisningens redaktionsråd består av Sten Hellgren, Tomas Larsson och Pelle Johansson. Layout och design görs av Per Hellgren; perhellgren@hotmail.com. Omslagsbilder: Samtliga bilder är tagna av Hans Zetterberg.

Ordförande har ordet

■ Pelle Johansson

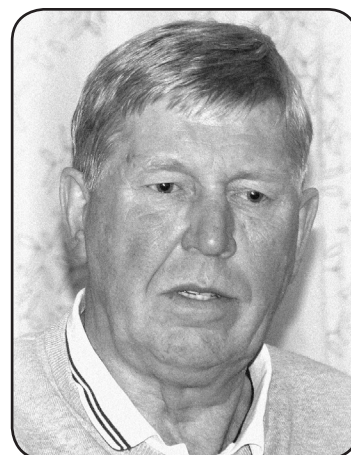
Många trevliga aktiviteter har genomförts sedan förra Bruksanvisningen. Deltagarantalet har varit i topp. Valborg, Kyrkogårdsvandringen, nya Torsdagstramparna, utställning om Martin von Wahrendorff samt midsommar i den fantastiska Engelska parken. Många ”okända” besöker oss på evenemangen från när och fjärran vilket i sig kan vara ett gott betyg till föreningen och bekräftar den stora betydelsen att någon håller upp traditionerna. Hembygdsförening är inte lika med gammalt och hemvävt utan kan lika gärna betyda nuet och framtiden där vi i mångt och mycket bestämmer tongångarna.

Inom föreningen har vi under hösten och våren försökt påverka kommunen till vissa förbättringar i samhället där vi har haft en bra dialog och ser redan nu positiva åtgärder. Se vår inlaga längre fram i Bruksanvisningen.

Ett stort tack till guiderna på Torsdagstramparna Sten, Pehr, Evert, Totte E, Bengt J och Vide G. På vår sista tur som gick över Berga säteri fick deltagarna ett entusiastiskt mottagande av Hans och Helena von Stockenström. Tusen tack!

I oktober, närmare bestämt den 22, kommer krutbrukspojken, journalisten och mackägaren (ni vet BP-Runes mack) Hans Zetterberg att ha en programpunkt där han under ett år intervjuat ”gamla” Åkersbor om deras liv och leverne. Några av dem kommer till Folkets Hus. Detta blir en höjddare. Jag lovar!

Gamla stallet ovanför museet skall göras iordning under hösten och utnyttjas på ett bättre sätt som visningslokal i samband med öppethållande på museet. Vill du hjälpa till eller

har idéer på upplägg, kontakta Pehr Bengtsson.

Nya gjuteriet i källaren på museet är en riktig lyckträff. Tänk dig själv ett gjuteri i 75-årsåldern där färg-TV:n rullar på oavbrutet under besöksdagarna med matlådor och gammaldags termos på bänkarna som ett äldre inslag. Snacka inte om att vi inte ser framåt med dessa moderna hjälpmedel. Många timmar har arbetats med detta projekt av Sten H, Kent S och Knud K. Ett stort tack!

Gå gärna in på föreningens hemsida och kolla program, bilder och mycket annat smått och gott. Moderna föreningar har ju även Facebook, så även vi.

Väl mött på våra evenemang!

ÖGONBLICK I ÅKER

Året var 1953, månaden augusti och det var kräftskiva hos Hellgrens på Haga, nuvarande Källvägen 11 i Forsa.

Fjärde raden fr. vänster: Karl Uno Hellgren, Sven och Gun Petterson.

Bakre raden fr. vänster: Sigrid och Tore Andersson, Birgit och Tage Andersson, Greta och Sten Hellgren samt Hilmer Malmkvist.

Fotograf var Carl C. Ericson (Kallegrafen) som bodde granne med Hellgrens.

Missat tidigare nummer av Bruksanvisningen? Ingen fara. Nu finns samtliga nummer att läsa och ladda ner som pdf på hembygdsföreningens hemsida: www.akershembygd.se

**” Underbara
Folkets Park! Dit
gick vi tillsam-
mans, farmor, far-
far, mamma och
pappa och alla
barn. En epok
som är oförlöm-
lig!”**

FOLKETS PARK

Det är mycket man inte vet om Åker

Text & Bild:
Hans Zetterberg

Det är mycket man inte vet om Åker eller Pliggen, Masken och Kungen, konstaterar Hasse Zetterberg i ännu en text om sina samtal med gamla Åkersbor. Resultatet kan allmänheten ta del av den 22 oktober i Folkets hus.

– Underbara Folkets Park! Dit gick vi tillsammans, farmor, farfar, mamma och pappa och alla barn. En epok som är oförglömlig!

– Att vara chaufför på Berga säteri på 50-talet var också att klä upp sig i frack och servera makarna Stockenström deras middag, vardag som helgdag.

– Axel Bondesson arbetade på Åkers Krutbruk i början av 1900-talet och var också en mycket skicklig tecknare och illustratör. Han ville bevara sitt namn för eftervärlden och på en berghäll bakom gamla Hagalund har han huggit in sitt namn och årtal. Bara en person i Åker vet var inristningen finns.

– I Åker bor en världsmästare i orientering. En man som ansågs vara så besvärlig att han utslöts ur Åkers IF och bildade sin egen förening – Åkers OK.

Det här är bara några korta citat från mina

samtal med helt vanliga Åkersbor. Jag trodde jag visste det mesta om Åker och om de personer jag nu träffat och som jag, mer eller mindre, känt i en herrans massa år. Men jag har fått veta så mycket mer och om händelser och skeenden som jag absolut inte haft en aning om.

Jag har under åren som journalist på tidningar, radio och TV fått möjlighet att träffa män och kvinnor av kända och mindre kända personer. **Hasse Alfredson, Tage Danielsson, Arja Saijonmaa, drottning Silvia, Ingmar Bergman** och andra celebriteter får ursäkta, men samtalen med de här Åkersborna har varit betydligt roligare och mer intressanta än korta intervjuer med alla så kallade kändisar.

Pelle Johansson, Sven-Arne Ardell och jag listade ett 20-tal Åkersbor som vi trodde skulle vara intressanta att samtala med och

Bengt "Pliggen" Lindqvist med lagbilder från de hockeylag han representerat.

spara för eftervärlden. Jag har alltså träffat 14 av dessa och fått veta så mycket mer om deras liv och om Åker. Meningen är att samla dessa berättelser i en skrift som vi ska presentera på en hembygdsträff i oktober.

Jag vet, vi skulle lätt kunna välja ut lika många till som har intressanta och fantastiska minnen att berätta. De jag nu mött, är slumpvis utvalda och de allra flesta är i grunden "riktiga" Åkersbor. Men det finns förstås undantag ...

När jag träffade **Bengt "Pliggen" Lindqvist** på Ica-parkeringen i Strängnäs frågade jag frankt om han egentligen kunde räknas som Åkersbo.

– Jag är nog mer Åkersbo än du, svarade

han och räknade upp sina föräldrar, sin farfar och farfars far och farfars farfar som genuina Åkersbor och därmed är han själv Åkersbo i själ och hjärta.

– Fyra generationer måste väl räcka, sa han och skrattade.

Så denne skomakarson från Mariefred är en av de 14 som bland annat berättar om hur han värvades som hockeymålvakt till Åkers IF av **Gustav Svensson**.

– Ska du jobba i Åker ska du också spela hockey för Åkers IF. Skriv på här, sa Gustav Svensson vid charkdisken i Krutbrukets Konsum. Det var ord och inga visor, berättar "Pliggen".

Masken vaskar fram ett namn i en berghäll i skogen bakom gamla Hagalund
Här står: "A Bondesson 8 maj 1921".

Erik "Masken" Eriksson tog mej med på en riktig nostalgitripp runt Krutbruket. Intill den nu rivna hemvärnsgården, bakom gamla Hagalund, finns en stenhäll där krutbruksarbetaren **Axel Bondesson** 1921 ristade in sitt namn för att eftervärlden skulle minnas honom och hans verk. Vi letade en stund och sedan tog "Masken" fram borste och vatten och gnuggade fram inristningen. Där står: "A Bondesson 8 maj 1921".

Det är nog bara "Masken" Eriksson som känner till den inristningen. Och vad han inte vet om Krutbruket är inte värt att veta. Och så fick jag veta hur han fick sitt smeknamn "Masken" ...

– Åker är tystnare nu än förr. Vi träffas

inte nu på samma sätt som tidigare. Då samlades man för att se en film i Folkets hus, eller dansa och roa sig i Folkets park. Underbara Folkets park, säger **Ingegerd Persson** och drömmer sig tillbaka till den tid då hon som barn fick följa med farmor, farfar, mamma och pappa till Folkets park som låg bara ett stenkast från villa Solbacka där hon växte upp.

Skånskan Siv Gustavsson räknar sig absolut som Åkersbo och berättar hur det var på Berga säteri dit hon och föräldrarna flyttade 1949.

Jag träffade också **Kerstin Ulvede**, som tyvärr avled bara någon månad efter vårt

Lennart "Kungen" Petterson vid sitt prisskåp.

samtal. Men dottern **Christina** vill gärna att mammans berättelse ska finnas kvar och hon är alltså en av de 14 som berättar minnen från Åker.

Lennart "Kungen" Petterson berättar om sitt liv och om skilsmässan från Åkers IF och då han bestämde sig för att bilda en ny orienteringsklubb i Åker – Åkers OK.

Vi ses i Åkers Folkets hus på söndag den 22 oktober klockan 15.00.

Hans Zetterberg

Åkersbor berättar

Folkets Hus söndagen den 22 oktober 2017 kl 15.00

Hans Zetterberg har för Hembygdsföreningens räkning genomfört samtal med 14 kända Åkersbor. De berättar om sitt liv, episoder i privatliv, föreningsliv och arbetsliv samt en hel del kända eller okända händelser. Nu träffar vi några av dem på scenen med Hasse som ledare av samtalet. Reino Carling kommer samtidigt att visa upp ett urval av sina fina bilder från Åker eller på Åkersbor.

Föreningen bjuder på enklare fika.

Hembygdsföreningen engagerar sig aktivt för trivsammare Åker

Hembygdsföreningen har som huvudsaklig syssla att jobba med historien. Alltså många blickar tillbaka i tiden. Detta är och kommer fortsättningsvis att vara mycket viktigt. Även vår nutid är ett viktigt arbetsområde. Därför har vi sedan många år tillbaka arrangerat mycket välbesökta aktiviteter för familjerna i Åker som till exempel Valborgs- och midsommarfirande och återupptagit arbetet med Åkers egen lucia.

Sedan cirka 1 år tillbaka har vi tagit upp en kontakt med kommunens ansvariga politiker om skötsel av vårt samhälle och om varför inget byggs, trots stor efterfrågan på både lägenheter och villor. Vår utgångspunkt har varit att Åker måste tillåtas växa och tillåtas se snyggt ut för att kunna behålla de serviceinrättningar som finns, utveckla föreningslivet, bevara den skola som finns osv.

Nutiden innebär att en liten ort är en liten ort och om något ska hända ligger ett stort ansvar på oss som bor här. Det är vi som ska göra reklam för orten och på så sätt locka nya familjer/personer att flytta hit. Det är viktigt att säga till när något är fel, men det är också viktigt att ge förslag på hur lösningen ser ut.

Nedan vill vi presentera det vi anser att vi varit delaktiga i att få beslut och löften om. Samtidigt vill vi tacka kommunalråden, Jacob Högfeldt och Monica Lindell Rylén, och ordförande i teknik och servicenämnden, Sixten Skullman, för ett utmärkt samarbete så här långt.

- Bostadsbyggnationer vid Riagården

är nu på väg. Vid samtal med Strängnäs Bostads AB:s vd, Lars Keyser, har vi fått veta att det finns en tidplan som indikerar inflyttning i slutet av 2019. Byggnationen utgörs av trygghetsboenden liknande de som i dag finns granne med Riagården.

- Planering av byggnation på Skämby gårde. Kommunen är ägare till ett jättestort område mitt i Åker och att starta planarbetet är helt avgörande för framtida byggnationer. Mycket glädjande att så sker.

- Att Krutbruket i samma andetag kommer med information om byggnationer på deras mark är bara positivt för intresset att bosätta sig i Åker och ska väl snarast ses som en riktigt fin sommarpresent.

- Dammarna utmed Bruksvägen har varit en ”skamfläck”. Ingen inom kommunen har protesterat mot detta påstående och nu är arbetet igång. Första dammen är i skrivande stund klar och vi tycker att det fula nu bytts mot något riktigt snyggt.

- Gräsklippningen har förbättrats i år och det var nyklippt för andra gången

Äntligen ser man den fina kanonen som står i zigenarbacken (vid torget). En veckolång röjning under sommaren har gett fint resultat.

FOTO: PELLE JOHANSSON

till midsommar. Blir mycket trevligare att vistas ute när det är snyggt. Obs! Infartsvägen "Bruksvägen" är inte kommunens utan sköts av Trafikverket. Även de har lovat bättring efter en enkät som genomförts och nu väntar vi att de döda träden tas bort. Gräsklippning även där två gånger innan Midsommar.

- Uppsnygning av området från torget till Forsabadet ska genomföras under juli månad 2017.

- Ett medborgarförslag kom upp på ett möte med teknik och servicenämnden i april om att anordna ett utegym. Nu är det på gång till 2018. Placeringen blir med stor säkerhet mellan skolan och elljusspåret. Då kan alla som deltar i Åkers IF:s träningar, alla motionärer och skolans elever och lärare använda detta.

- Lekplatsen utmed Lundbyvägen kommer förstärkas med mer och bättre utrustning. Åtgärdas vinter – vår 2017/2018. Blir en mycket större lekplats för barnen.

- Behåll torget och håll det snyggt och fint. I dag är det ett ordentligt arbete gjort och torget är en oas att vara vid. Bänkarna kan vara en bra plats att sitta och prata med en god vän eller liknande.

Det finns massor med frågor att lösa och några kan vi själva påverka i vardagen. Ett sådant exempel är att hålla rent och snyggt omkring vår egen tomt, bostad, badplats osv.

Som ni kan läsa har vi fokuserat på att få ett snyggare och trevligare samhälle samt få igång arbetet med framtida bebyggelse. Givetvis finns det många andra saker kvar att jobba med, men hembygdsföreningen har valt denna prioritering.

En spännande sak som sker redan i höst är ju hur kommunens förvärv av Folkets hus ska utvecklas för föreningsliv, företag och privatpersoner.

Åkers Hembygdsförening
Pelle Johansson   Sven-Arne Ardell

– Bruksnotiser –

Solberga by 24 april 1959. När Bruksvallen byggdes vid Solberga fanns fortfarande stall och logar kvar. Foto: Harry Lindblad

Det händer i Åkers Hembygdsförening

Åkers alla byar

Temautställning på Arkivet söndag den 10 september 2017 kl 12-15.
 Utställning om några av Åkers alla byar och vad som hände där. Hur såg byn ut? Hur många bodde här? Vad hände när Bruket kom in som ägare.
 Entréavgift 20 kr/person. Grupper kan bokas andra tider.

Iordningsställande av Stallet

Onsdag den 20 september 2017 kl 09.00-14.30. Stallet ska åter bli utställningslokal. För att lyckas med detta behöver vi flytta bort en hel del föremål och även höra era idéer om vad och hur vi ska visa föremålen. Här finns Styckebrukets likvagn, kolryss och brandvagnen som var med och släckte stadsbranden i Strängnäs och mycket mera. Kom och hjälp till! Du är välkommen även för del av dagen. Föreningen bjuder på arbetsmacka. Kontaktpersoner: **Pehr Bengtsson** eller **Sten Hellgren**.

Mariefred Förr & Telefonstationen

Folkets Hus måndag den 25 september 2017 kl 19.00.
 Genuina Mariefredsbon **Barbro Holmberg** delar med sig av sin berättelse om Mormor & Morfar. Barbro kallar sitt föredrag, kåseri och bildvisning "Mariefred förr & Telestationen". En berättelse och kärleksförklaring. Vi bjuder på en enklare förtäring".

Åkersbor berättar

Folkets Hus söndagen den 22 oktober 2017 kl 15.00.

Hans Zetterberg har för Hembygdsföreningens räkning genomfört samtal med 14 kända Åkersbor. De berättar om sitt liv, episoder i privatliv, föreningsliv och arbetsliv samt en hel del kända eller okända händelser. Nu träffar vi några av dem på scenen med Hasse som ledare av samtalet. **Reino Carling** kommer samtidigt att visa upp ett urval av sina fina bilder från Åker eller på Åkersbor. Föreningen bjuder på enklare fika.

OBS!
Se artikel

Åkers alla byar

Temautställning på Arkivet lördag den 11 november 2017 kl 12-15.
 Repris på temautställningen 10 september 2017. Se ovan.

Glöggafton

Motstugan onsdag den 6 december 2017 kl 19.00 är alla välkomna. Entréavgiften är 50 kr/person. Under kvällen bjuds alla på "små lucior o stjärngossar", Åkers Lucia 2017, lotterier, kaffe med tilltugg, glögg och underhållning.

Åkers Lucia (Preliminär)

Under hösten kommer vi att arbeta med att få klart med Åkers Lucia även 2017. Mer information kommer i senare utskick.

OBS! Vi reserverar oss för eventuella ändringar. För mer info. se: www.akershembygd.se